

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

تاریخ شفاهی آموزش عالی ایران

به روایت

جعفر توفیقی داریان

۱۴۰۰

سرشناسه	توفیقی داریان، جعفر، ۱۳۳۴ - مصاحبه‌شونده
عنوان و نام پدیدآور	تاریخ شفاهی آموزش عالی ایران به روایت جعفر توفیقی داریان / مصاحبه‌کنندگان احمد داوری اردکانی، آرزو نجفیان؛ ویراستاران احمد داوری اردکانی، حسین داوری اردکانی، محبوبه ابراهیمی؛ استخراج از نوار اتنا سلیمی.
مشخصات نشر	تهران: موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	ه، ۴۴۳ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۸۵۷۶-۷-۰
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۴۳۵]-۴۳۷.
موضوع	توفیقی داریان، جعفر، ۱۳۳۴ - مصاحبه‌ها
موضوع	آموزش عالی - ایران - تاریخ Education, Higher - Iran - History آموزش عالی - ایران - مدیریت Education, Higher - Iran - Administration تاریخ شفاهی - ایران Oral history - Iran
شناسه افزوده	داوری اردکانی، احمد، ۱۳۳۴ - مصاحبه‌گر
شناسه افزوده	نجفیان، آرزو، ۱۳۵۱ -
شناسه افزوده	موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی
شناسه افزوده	Institute for Research and Planning in Higher Education
رده بندی کنگره	LA۱۳۵۱
رده بندی دیویی	۵۵/۳۷۸
شماره کتابشناسی ملی	۸۶۹۱۸۵۶
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیبا

www.ketab.ir

نام کتاب: تاریخ شفاهی آموزش عالی ایران به روایت جعفر توفیقی داریان
 مصاحبه کنندگان: احمد داوری اردکانی و آرزو نجفیان
 مدیر اجرایی انتشارات: پروین قشلاقی
 ویراستاران: احمد داوری اردکانی، حسین داوری اردکانی و محبوبه ابراهیمی
 استخراج از نوار: اتنا سلیمی
 تایپ: اتنا سلیمی و زهرا نوری
 صفحه‌آرایی: زهرا نوری
 ناشر: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی
 سال چاپ: ۱۴۰۰
 شمارگان: ۱۲۰ نسخه
 نوبت چاپ: اول
 قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۵۷۶-۷-۰
 نشانی: خیابان نلسون ماندلا، خیابان گلغام، شماره ۷۰،
 صندوق پستی: ۴۱۵۹-۱۹۳۹۵، تلفن: ۲۲۰۱۰۶۱۶-۱۷
 دورنگار: ۲۲۰۵۰۳۳۸، وبگاه: www.irphe.ir، پست الکترونیکی: institute@irphe.ir

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و جز اینها برای ناشر محفوظ است.
 (نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است)

فهرست مطالب

۱.....	پیشگفتار
۳.....	نحوه مستندسازی تجربیات
۹.....	زندگی نامه
۱۵.....	از معاونت تا وزارت
۱۵.....	مدیران همکلاسی و هم‌دانشگاهی
۱۷.....	عوامل مؤثر بر انتخاب مدیران
۱۸.....	معیارهای انتخاب همکاران
۲۳.....	رابطه افزایش حقوق با بهره‌وری
۲۷.....	واگذاری اختیار در عمل
۳۰.....	خاطرات تلخ و شیرین دوران خدمت
۳۲.....	موانع پرورش نیروهای سازمانی
۳۵.....	فرایند انتقال مسئولیت وزارت
۳۹.....	تبادل تجربیات مدیریتی
۴۱.....	چالش برنامه‌ریزی برای کوتاه‌مدت
۵۵.....	دوران گذار؛ فرصت‌ها و چالش‌ها
۶۱.....	آموزه‌های دوره تصدی وزارت
۶۳.....	استعفای آقای دکتر معین
۶۶.....	جریان‌های سیاسی؛ زمینه‌ساز استعفا
۶۹.....	قاطعیت در مواجهه با فشارهای بیرونی
۷۱.....	معیار(های) خاص انتخاب وزیر علوم / رئیس دانشگاه؟
۷۶.....	چالش تغییر مدیران با تغییر دولت‌ها
۷۸.....	معیارهای انتخاب مدیران
۸۱.....	محیط کار؛ پیش برنده یا بازدارنده
۸۳.....	اصرار بر درونگرایی، غفلت از دینفعان
۸۵.....	ماندگاری تصمیمات با توجه به تغییرات مدیریتی
۸۹.....	برنامه‌های درسی؛ توجه به نیاز داخل؟
۹۸.....	برنامه‌های تحولی و نوآورانه
۱۰۱.....	مذموم در گفتار، معمول در کردار
۱۰۳.....	برنامه‌های درسی و نیاز بازار کار
۱۰۵.....	تأثیر تقاضا بر محتوای برنامه درسی

تغییرات ساختاری؛ به سوی جامعه دانش بنیان.....	۱۰۹
لوازم توسعه مبتنی بر دانائی.....	۱۱۳
نارسائی‌های ساختار قبلی و برتری‌های ساختار جدید.....	۱۱۵
جایگاه شوراهای گسترش و برنامه‌ریزی با تشکیل شورای عالی عتف.....	۱۱۸
نسبت شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری با شورای عالی انقلاب فرهنگی.....	۱۲۳
تبعات حذف «فرهنگ» و «آموزش عالی» از عنوان وزارت.....	۱۲۵
ساختار معاونت پژوهشی.....	۱۲۷
اصلاح روش‌ها و آئین‌های اداری.....	۱۳۱
چند و چون نظام نظارتی.....	۱۳۳
محدودیت‌های اجرایی بند الف ماده ۴۹ قانون برنامه چهارم.....	۱۳۴
الگوی توسعه دانشگاه در ایران.....	۱۴۱
دولت و دانشگاه.....	۱۴۴
نسبت برنامه توسعه آموزش عالی با تقاضا محوری.....	۱۴۷
آموزش عالی و استاندارد کیفیت.....	۱۴۸
تقاضای فزاینده برای تأسیس دانشگاه.....	۱۴۹
دانشگاه؛ فضای امن تضارب آرا.....	۱۵۰
دانشگاه‌ها و تأمین منابع مالی.....	۱۵۲
تبعات فرهنگی تعدد دانشگاه‌ها.....	۱۵۵
برنامه‌های اجرایی؛ چالش‌ها و محدودیت‌ها.....	۱۵۷
توسعه دوره‌های شهریه‌ای.....	۱۶۱
افزایش دسترسی به آموزش عالی.....	۱۷۱
طرح افزایش دسترسی به آموزش عالی.....	۱۷۶
افزایش دسترسی؛ مواجهه با ذهنیت‌ها.....	۱۸۱
تصمیم‌گیری مبتنی بر شناخت ابعاد مسئله.....	۱۸۲
بی توجهی به مبانی نظری.....	۱۸۳
نگرشی نو به مسائل آموزش عالی.....	۱۹۰
سهمیه‌بندی در پذیرش دانشجو.....	۱۹۵
دانشگاه دختران؛ ضرورت یا عدم ضرورت.....	۲۰۱
آموزش عالی عدالت محور؟.....	۲۰۳
عدالت آموزشی و سهمیه مناطق محروم.....	۲۰۵
توسعه علمی کشور در تنگنا.....	۲۰۹

۲۱۲.....	تقاضامحوری، محرک توسعه پژوهش
۲۱۴.....	راهبرد توسعه تحقیقات کشور
۲۱۷.....	اولویت‌ها و برنامه‌های تحقیقاتی؟
۲۱۹.....	تبیین و تشریح سیاست‌ها و برنامه‌ها
۲۲۳.....	ISI و چالش‌های آن
۲۲۹.....	ISI در حوزه‌های کشاورزی و علوم انسانی
۲۳۵.....	مقالات ISI، دور از دسترس مخاطبان ایرانی
۲۳۷.....	موسسه ISI؛ شائبه تجاری بودن
۲۳۹.....	دانشگاه آزاد اسلامی
۲۴۳.....	مناسبات وزارت علوم و دانشگاه
۲۴۵.....	رویکرد وزارت نسبت به دانشگاه
۲۴۸.....	آثار مترتب بر عملکرد وزارت
۲۵۴.....	دانشگاه آزاد؛ نیاز روز جامعه
۲۵۷.....	کمیته سه نفری
۲۶۲.....	دانشگاه آزاد؛ آزاد از هرگونه نظارت
۲۶۳.....	شورای گسترش خاص دانشگاه
۲۶۴.....	رویکرد دانشگاه به کمیت و کیفیت؟
۲۶۶.....	نظام مالی دانشگاه
۲۶۷.....	برنامه وزارت علوم برای دانشگاه
۲۷۳.....	بورسیه تحصیلی؛ جایابی به اختیار
۲۷۷.....	استنکاف از ایفای تعهد
۲۸۰.....	عوامل مؤثر بر استنکاف
۲۸۱.....	جایگزینی بورس داخل با خارج
۲۸۳.....	تنگناهای مقررات استخدامی هیات علمی
۲۸۶.....	تغییر دولت و چالش تغییر تصمیمات مدیران قبلی
۲۸۹.....	تداخل وظایف سازمانی و پیامدهای آن
۲۹۳.....	کنکور؛ آسیب‌ها و راهکارها
۲۹۷.....	امکان‌پذیری حذف کنکور
۲۹۸.....	کنکور و مسائل آن
۳۰۱.....	پایداری کنکور، حاصل بی اعتمادی
۳۰۴.....	نحوه نظارت بر سازمان سنجش

۳۰۶.....	ساختار و وظایف سازمان سنجش
۳۰۹.....	تمرکز یا عدم تمرکز؟
۳۰۹.....	عدم تمرکز؛ بالندگی نظام اجرایی
۳۱۰.....	عدم تمرکز؛ پاسخگوئی
۳۱۳.....	گذار از تمرکز به عدم تمرکز
۳۱۴.....	رابطه تمرکز و کیفیت
۳۱۷.....	آموزش عالی و کیفیت
۳۱۹.....	پاسخگویی به تقاضای اجتماعی؟
۳۲۵.....	نظام مدیریت کیفیت
۳۲۷.....	دانشگاه ها در ابهام نقش
۳۲۸.....	کیفیت آموزش عالی؛ تعاریف و مؤلفه ها.
۳۳۰.....	لوازم استقرار نظام کیفیت
۳۳۱.....	نسبت جهانی سازی و کیفیت
۳۳۲.....	کیفیت، تناسب و الزام اجتماعی
۳۳۷.....	نسبت کمیت و کیفیت
۳۳۹.....	فرا تر از کیفیت و تناسب
۳۴۲.....	رابطه کیفیت و تقاضا
۳۴۴.....	خودارزیابی
۳۴۶.....	موانع دستیابی به کیفیت
۳۴۷.....	موازنه کمیت و کیفیت
۳۵۰.....	کیفیت مبتنی بر استاندارد
۳۵۳.....	سیاستمداران و توسعه آموزش عالی
۳۵۵.....	آموزش عالی و ضرورت اجتماعی
۳۵۸.....	تقلیل آموزش عالی به نیاز صنعت؟
۳۶۰.....	جهانی شدن؛ مفاهیم و برنامه ها.
۳۶۷.....	نسبت دانشگاه و کارآفرینی
۳۷۲.....	خاستگاه مراکز رشد
۳۷۴.....	ضرورت توجه ویژه به کارآفرینی
۳۷۶.....	کارآفرینی مقدمه نوآوری
۳۷۷.....	راهکارهای توسعه فرهنگ کارآفرینی
۳۸۰.....	احساس نیاز، شرط لازم هر گونه اقدام

پیشگفتار

۱. طرح تدوین تاریخ شفاهی آموزش عالی ایران، به منظور ثبت و ضبط خاطرات، دیدگاه‌ها، برنامه‌ها و تجربیات وزرای علوم، تحقیقات و فناوری از بدو پیروزی انقلاب اسلامی در جریان مذاکره با آقای فریدون رحیم‌زاده مدیرکل وقت دفتر مطالعات اجتماعی و برنامه‌ریزی فرهنگی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری شکل گرفت، که از حمایت و پشتیبانی ایشان در جهت اجرای مرحله اول طرح، یعنی مطالعات زمینه‌ای برخوردار شد.
۲. پس از انجام مطالعات زمینه‌ای که با تغییر دولت و به تبع آن تغییر وزیر علوم، تحقیقات و فناوری قرین و همراه بود، مناسب دیدم که به عنوان نخستین گام در تدوین تاریخ شفاهی آموزش عالی، نسبت به ثبت و ضبط تجربیات مدیریتی آقای جعفر توفیقی، که به تازگی از مسئولیت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری فراغت یافته بودند، اقدام شود، که خوشبختانه این پیشنهاد با اقبال ایشان مواجه شد، تا انجام اولین جلسه مصاحبه در تاریخ ۵ مهرماه ۱۳۸۴، یعنی کمتر از یک ماه از پایان مسئولیتشان در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، آغاز شد و تا نهم بهمن ماه همان سال به طور مرتب ادامه یافت.
۳. در شروع کار مصاحبه و بعد از آن، در جریان طراحی سؤالات، استادان بزرگوار، آقایان محمود قاضی طباطبائی، جعفر کیوانی، مقصود فراستخواه و فریدون رحیم‌زاده و خانم نسرین نورشاهی، با طرح سؤالات و ارائه جهت‌گیری‌های مناسب در انجام مصاحبه کمک شایانی مبذول داشتند. از یکایک ایشان سپاسگزارم.
۴. در انجام مصاحبه سرکار خانم آرزو نجفیان، همکاری صادقانه و صمیمانه‌ای ابراز داشتند و بخشی از ضعف‌های بنده را در جریان جلسات مصاحبه جبران کردند. از ایشان صمیمانه سپاسگزاری می‌کنم و قدرشناس همکاری‌های ارزشمند ایشان هستم.
۵. سرکار خانم آتنا سلیمی مسئولیت استخراج مصاحبه‌ها از ضبط و تایپ اولیه مصاحبه‌ها را عهده‌دار بوده‌اند، به خوبی از عهده انجام این مهم برآمده‌اند که همکاری ایشان در تهیه این مجموعه موجب قدرشناسی است.

۶. ویرایش متن مصاحبه‌ها مبتنی بر پیش نویس های مستخرج از ضبط صوت طی سال ۱۳۸۵ به انجام رسید، با اینهمه به دلیل آنکه در خصوص چاپ و انتشار این مجموعه از مصاحبه‌ها تصمیم روشنی اعلام نشده بود، این اقدام به مدت ۱۵ سال معوق ماند. تا اینکه در جریان تدوین و انتشار صورتجلسات نشست‌های رؤسای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی کشور در سال ۱۳۹۹، پیشنهاد چاپ و انتشار این مجموعه از گفت‌وشنودهای مرتبط با هشت سال مدیریت آقای توفیقی در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نیز با ایشان در میان گذاشته شد، که این پیشنهاد مورد موافقت قرار گرفت و به این لحاظ متن کامل مصاحبه برای ملاحظه و تأیید مجموعه برای قرار گرفتن در فرایند چاپ و انتشار، در اختیارشان قرار گرفت، و پس از دریافت معدود اصلاحات مورد نظر مشارالیه، و اعمال اصلاحات مورد نظر توسط خانم محبوبه ابراهیمی، متن حاضر جهت صفحه‌آرایی و فراهم آوردن دیگر مقدمات لازم برای چاپ در اختیار موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی عالی قرار گرفت. به این لحاظ لازم می‌دانم مراتب قدرشناسی خود را از خانم نسیم نورشاهی، رئیس مؤسسه، آقای رضا منیعی، معاون پژوهشی و آقای محمدجواد صالحی، رئیس انتشارات و خانم پروین قشلاقی، مدیر اجرایی انتشارات مؤسسه ابراز دارم.
- حروف‌چینی نهایی و صفحه‌آرایی این مجموعه را سرکار خانم زهرا نوری، دیگر همکار مؤسسه بر عهده داشته‌اند که این وظیفه را با حوصله و بردباری قابل توجهی به انجام رسانده‌اند و به این لحاظ قدردان زحمات ایشان نیز هستم.
۷. به رغم همکاری بی‌شائبه همه بزرگوارانی که در شکل‌گیری این مجموعه سهم داشته‌اند، کتاب حاضر مسلماً خالی از نقص نیست. اما امید آن داریم که با دریافت تذکرات و راهنمایی‌های عالمانه و مشفقانه خوانندگان، بتوانیم نسبت به رفع نقایص موجود در چاپ‌های بعدی اقدام کنیم.

احمد داوری اردکانی

آبان ماه ۱۴۰۰